

GENERALINIO ADVOKATO
L. A. GEELHOED IŠVADA,
pateikta 2004 m. rugsėjo 16 d.¹

I — Įžanga

ieškinių, kai viena iš šalių remiasi patento neteisėtumo ar buvimo niekiniu pagrindu.

1. *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Vokietija) šioje byloje Teisingumo Teismui pateikė prejudicinį klausimą, susijusį su 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo² (toliau – Briuselio konvencija) 16 straipsnio 4 punkto išaiškinimu. Ši nuostata tam tikrais atvejais suteikia išimtinę jurisdikciją tos Susitariančiosios Valstybės, kurioje pateiktas prašymas deponuoti ar įregistruoti patentą, arba patentas yra deponuotas ar įregistruotas, arba laikoma, kad tai yra padaryta, teismui.

3. Vykstant procesui dėl patento pažeidimo atsakovas gali remtis patento negaliojimu. Analogiškai, pareiškus ieškinį, kuriuo siekiama, kad būtų pripažintas pažeidimo nebuvimas, ieškovas gali remtis tuo, kad patentas yra negaliojantis ir todėl tokiu atveju negali būti nagrinėjamas patento pažeidimo klausimas. Ši antroji situacija ir nagrinėjama pagrindinėje byloje. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori sužinoti, ar yra svarbu, kad bylą nagrinėjantis teismas mano negaliojimo pagrindą esant pagrįstą ir ar reikšminga bylos nagrinėjimo stadija, kurioje remiamasi minėtu pagrindu.

2. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar išimtinė jurisdikcija suteikiama tik dėl ieškinių (turinčių *erga omnes* poveikį), susijusių su patentų pripažinimu negaliojančiais, ar taip pat ir dėl su patento pažeidimu susijusių

4. Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punktas numato tos pačios konvencijos 2 straipsnyje numatyto principo išimtį. Pagal šį straipsnį Susitariančiojoje Valstybėje nuolatine gyvenamąją vietą turinčiam atsakovui, kad ir kokia būtų jo pilietybė, byla keliama tos valstybės teismuose. Šis straipsnis grindžiamas principu *actor sequitur forum rei*. Taigi 2 straipsnio tikslas yra apsaugoti atsakovo teises. Remiantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, 2 straipsniu

1 — Originalo kalba: olandų.

2 — OI. I. 299, 1972, p. 32. Iš dalies pakeistos konvencijos konsoliduota redakcija yra pateikiama OI. C 27, 1998, p. 1.

išimtyms dėl šio principo bendrojo pobūdžio turi būti aiškinamos siaurai³.

5. Kita vertus, Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punkto platus aiškinimas užtikrina teisinį saugumą ir sumažina prieštaringų sprendimų riziką. Jurisdikcija nuspręsti dėl patento galiojimo visada tenka tam pačiam teismui. Be to, svarbiau yra tai, jog nepageidautina šio 16 straipsnio 4 punktą aiškinti taip, kad teismo jurisdikcija priklausu nuo ieškovo pasirinkimo pareikšti ieškinį dėl negaliojimo ar ieškinį dėl pažeidimo nebuvimo pripažinimo. Reikėtų kuo labiau užkirsti kelią palankiausio teismo vietos paieškoms.

7. Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punkte, esančiame II antraštinės dalies 5 skirsnyje „Išimtinė jurisdikcija“, numatyta:

„Nepaisant nuolatinės gyvenamosios vietos ar buveinės, išimtinę jurisdikciją turi: bylose dėl patentų, prekių ženklų, dizaino ar kitų panašių teisių, kurias reikalaujama deponuoti ar įregistruoti, registravimo ar galiojimo – Susitariančiosios Valstybės, kurioje pateiktas prašymas deponuoti ar įregistruoti teisę, ta teisė yra deponuota ar įregistruota, arba pagal tarptautinės konvencijos nuostatas laikoma, kad tai padaryta, teismai.“

II — Teisinės, faktinės aplinkybės ir procesas

6. Briuselio konvencijos 2 straipsnis, esantis II antraštinės dalies 1 skirsnyje „Bendrosios nuostatos“, suformuluotas taip:

„Atsižvelgiant į šios Konvencijos nuostatas, Susitariančiojoje Valstybėje nuolatinę gyvenamąją vietą turintiems asmenims, kad ir kokia būtų jų pilietybė, byla keliami tos valstybės teismuose. <...>“.

8. Briuselio konvencija buvo pakeista 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo⁴. Tačiau šis reglamentas nėra taikytinas šioje byloje, nes galioja tik po jo įsigaliojimo 2002 m. kovo 1 d. pradėtiems procesams ir priimtiems autentiškiems dokumentams, o taip nėra šiuo atveju.

9. Prejudicinis klausimas buvo pateiktas nagrinėjant ginčą tarp ieškovės pagrindinėje

3 — Žr., pavyzdžiui, 1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimą *Kalfelis* (189/87, Rink. p. 5565, 19 punktas) ir 2004 m. birželio 10 d. Sprendimą *Kronhofer* (C-168/02, Rink. p. I-6009, 12–14 punktai).

4 — OL L 12, p. 1. Briuselio konvencija dar galioja Danijos Karalystėje.

byloje – Alsdorfe įsteigtos *Gesellschaft für Antriebstechnik mbH & Co. KG (GAT)* (toliau – *GAT*) ir Biūlyje įsteigtos *Lamellen und Kupplungsbau Beteiligungs KG (LuK)* (toliau – *LuK*). Šalys yra konkurentės automobilių technikos srityje.

10. Ieškovė pagrindinėje byloje siekė sudaryti sutartį su *Ford-Werke AG, Köln* dėl hidromechaninių amortizatorių tiekimo. Atsakovė pagrindinėje byloje nurodė, kad taip ieškovė, be kita ko, pažeidė du Prancūzijoje įregistruotus patentus, kurių savininkė ji yra. Todėl ieškovė pateikė ieškinį *Landesgericht Düsseldorf*, reikalaudama pripažinti, kad atsakovė negalėjo įgyvendinti su Prancūzijoje įregistruotais patentais susijusių teisių, be to, nurodė, kad šie patentai yra negaliojantys.

11. *Landesgericht Düsseldorf* nusprendė, kad jis turi tarptautinę jurisdikciją nagrinėti ieškinį, susijusį su Prancūzijoje įregistruotų patentų pažeidimu. Jis taip pat nusprendė, kad turi jurisdikciją nagrinėti ginčą dėl atitinkamų patentų negaliojimo. Kaip matyti iš nutarties dėl kreipimosi į Teisingumo Teismą, minėtas teismas rėmėsi siauru Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punkto aiškinimu, kuris yra būtinas siekiant išvengti, kad teismas neprarastų jurisdikcijos tais atvejais, kai atsakovas byloje dėl pažeidimo reikalauja aptariamą patentą pripažinti negaliojančiu.

12. *Landesgericht* atmetė ieškovės pagrindinėje byloje ieškinį ir nusprendė, kad nagrinėjami patentai atitinka patentabilumo sąlygas. Ieškovė pateikė apeliacinį skundą *Oberlandesgericht Düsseldorf*. Apeliacinio proceso metu *Oberlandesgericht* pateikė 2 punkte nurodytą prejudicinį klausimą.

13. Nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą *Oberlandesgericht*, be kita ko, nurodo, kad, neatsižvelgiant į pasirinktą variantą išlieka prieštaringų sprendimų pavojus. Be to, šio teismo nuomone, yra svarbu tai, kad patento suteikimas laikytinas viešosios valdžios aktu, kurį geriausia gali įvertinti atitinkamos valstybės narės, o ne kitos valstybės teismas. *Oberlandesgericht* mano, kad Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punktu šito ir siekiama.

III – Teisingumo Teismui pateikti paaiškinimai

14. Teisingumo Teismui paaiškinimus pateikė atsakovė pagrindinėje byloje (*LuK*), Vokietijos, Prancūzijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės bei Europos Bendrijų Komisija. 2004 m. liepos 14 d. Teisingumo Teisme

įvyko žodinis šios bylos nagrinėjimas. Posėdyje nuomonę taip pat pareiškė ir ieškovė pagrindinėje byloje (*GAT*).

15. Procese Teisingumo Teisme buvo pateiktos trys skirtingos nuomonės. Teisingumo Teismas privalo nuspręsti, kuri iš šių trijų nuomonių labiausiai atitinka Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punkto formuluotę ir tikslus.

16. *LuK* ir Vokietijos vyriausybė teigia, kad Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punktas turi būti aiškinamas siaurai. Jos mano, kad jis taikytinas ginčui dėl patentų galiojimo, tik jeigu toks ginčas yra susijęs su pagrindinio reikalavimo dalyku. Jos nesutinka, kad pateikti klausimai dėl patento galiojimo ir pažeidimo negali būti nagrinėjami atskirai. Jos mano, kad tokia nuostata iš esmės pažeistų pusiausvyrą tarp skirtingų jurisdikcijų pagal Briuselio konvenciją. Remiantis tokia nuomone, beveik visiems ieškiniams dėl pažeidimo būtų taikoma išimtinė jurisdikcija pagal šios konvencijos 16 straipsnį.

17. Taip šalys netektų teisių, kurios joms tenka pagal Briuselio konvencijos 2 straipsnį (teismas pagal atsakovo gyvenamąją vietą) ir pagal Konvencijos 5 straipsnio 3 bei 5 punktus ir 6 straipsnio 1 punktą. Be to, reikia pažymėti, kad remdamasis 2 straipsniu patento savininkas gali pareikšti visus ieškinius

dėl patento pažeidimo tam pačiam teismui (būtent asmenų, pažeidusių patentą, gyvenamosios vietos teismui), o remdamasis 16 straipsnio 4 punktu jis privalo kreiptis į visų valstybių narių, kuriose įregistruotas patentas, teismus.

18. Prancūzijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės bei *GAT* linkusios manyti kitaip. Jų nuomone, siekiant užtikrinti tinkamą teisingumo vykdymą, 16 straipsnio 4 punktas turi būti aiškinamas plačiai.

19. Jos nurodo, kad valstybių narių, kuriose išduotas patentas, teismai yra labiausiai tinkantys išspręsti klausimą dėl jo galiojimo, nes ginčo dalyko atžvilgiu jie labiausiai susiję su ginču ir geriausiai susipažinę su patento suteikimo teisine tvarka. Be to, praktikoje klausimai dėl patento galiojimo ir jo pažeidimo negali būti nagrinėjami atskirai. Taisant Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punktą ieškiniams dėl pažeidimo galima išvengti prieštaringų sprendimų ir tai yra būtina užtikrinant teisinį saugumą. Tokia nuomonė neleistų šalims apeiti išimtinės jurisdikcijos taisyklės pagal 16 straipsnio 4 punktą. Todėl, jeigu numanomas patento pažeidėjas, užuot apskundęs patento galiojimą, pareiškia ieškinį dėl pažeidimo nebuvi-

mo pripažinimo, toks ieškinys, remiantis priešinga nuomone, nepatektų į 16 straipsnio 4 punkto taikymo sritį. Prancūzijos vyriausybė šiuo klausimu remiasi *Jenard* ekspertų ataskaita⁵, kurioje pabrėžiama, kad sprendimai dėl patentų galiojimo priklauso valstybės narės jurisdikcijai.

20. Komisija laikosi trečios skirtingos nuomonės. Ji nurodo, kad jau minėtas 16 straipsnio 4 punkto platus aiškinimas reikštų, jog visi ginčai dėl patentų turi būti nagrinėjami tos valstybės teismuose, kurioje patentas yra deponuotas ar registruotas. Komisija neginčija to, ar toks variantas pageidautinas, tačiau mano, kad jis negali būti pagrįstas 16 straipsnio 4 punkto formuluote.

21. Vis dėlto ji mano, kad šalys negali paneigti Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punkto reikšmės. Jos negali pasirinkti teismo vietos atsižvelgdamos į iš pradžių pateiktą pagrindinį ieškinį dėl galiojimo, negaliojimo ar pažeidimo. Tokiu atveju kaip šis nėra skirtumo, ar patentas negaliojimas yra pagrindinio reikalavimo dalis, ar tik argumentas pagrįsti nuomonę, kad nebuvo jokio pažeidimo. Pagal 16 straipsnio 4 punktą galiojimą arba negaliojimą gali pripažinti tik vienas teismas. Kiti su patentais susiję klausimai nepatenka į 16 straipsnio 4 punkto taikymo sritį.

IV — Vertinimas

A — Pagrindas: Teisingumo Teismo praktika

22. Pirmiausia norėčiau atkreipti dėmesį į Teisingumo Teismo praktiką, pagal kurią siekiant geriau užtikrinti Susitariančiųjų Valstybių ir suinteresuotųjų asmenų teisių ir pareigų lygybę bei vienodumą būtina atskirai nustatyti Konvencijoje numatyti sąvokų prasmę⁶.

23. Be to, Teisingumo Teismo aiškinimas turi prisidėti prie galimybės numatyti teismo jurisdikcijos paskirstymą. Jeigu ieškovas civiliniame ginče galėtų lengvai nustatyti, į kokį teismą jis turi kreiptis, ir jeigu atsakovas lengvai galėtų nustatyti, kokiam teisme jam bus iškelta byla, tai prisidėtų tiek prie teisminės apsaugos, tiek prie teisinio saugumo principų užtikrinimo. Jurisdikcijos taisyklės turi būti ypač nuspėjamos, kaip yra įtvirtinta Reglamento Nr. 44/2001 vienuoliktoje konstatuojamojoje dalyje.

24. Teisingumo Teismas ne kartą yra nusprendęs, kad Briuselio konvencijos

5 — OL C 59, 1979, p. 1.

6 — Dėl Briuselio konvencijos 16 straipsnio žr. 2001 m. balandžio 5 d. Teisingumo Teismo nutartį *Gaillard* (C-518/99, Rink. p. I-2771, 13 punktas).

16 straipsnis, kaip šios Konvencijos 2 straipsnio 1 dalyje numatytos bendros jurisdikcijos taisyklės išimtis, negali būti aiškinamas plačiau, nei to reikalauja jo tikslas, nes taip šalys gali netekti joms suteiktos galimybės pasirinkti teismo vietas ir tam tikrais atvejais joms byla gali būti iškelta teisme, kuris nėra nei vienos iš jų gyvenamosios vietos teismas. Į tai dėmesį aš jau atkreipiau anksčiau⁷. Be to, sutinku su generalinio advokato F. G. Jacobs nuomone tiek, kiek jis nurodo, kad šios taisyklės siauram aiškinimui nereikia skirti per didelės reikšmės. Išimčiai, kaip nurodo generalinis advokatas savo išvadoje byloje *Gabriel*⁸, kaip ir kiekvienai kitai teisės nuostatai, reikia skirti tiek reikšmės, kiek nustatyta atsižvelgiant į jos tikslą ir formuluotę bei teisės akto, kurio dalis ji yra, sistemą ir tikslus.

25. Ketvirtasis principas, kurį Teisingumo Teismas išplėtojo su Briuselio konvencija susijusioje teismų praktikoje, yra ginčo ir teismo vietos, kurioje dėl pažeidimo atsirado žala, glaudus tarpusavio ryšys, pateisinantis jurisdikcijos priskyrimą šiems teismams tinkamo teisingumo vykdymo bei veiksmingo proceso organizavimo sumetimais⁹.

26. Atsižvelgdamas į šiuos principus Teisingumo Teismas ne kartą aiškino Briuselio konvencijos 16 straipsnyje įtvirtintas sąvokas. Dauguma sprendimų buvo susiję su išimtinę jurisdikcija nekilnojamojo turto bylose pagal šios konvencijos 16 straipsnio 1 punktą. Teisingumo Teismas tik vieną kartą pareiškė nuomonę dėl šio straipsnio 4 punkto.

27. Sprendime *Reichert ir Kockler*¹⁰ Teisingumo Teismas pažymėjo, kad išimtinės jurisdikcijos suteikimas Susitariančiosios Valstybės, kurioje yra nekilnojamasis turtas, teismams (Briuselio konvencijos 16 straipsnio 1 punktas) yra pagrįstas tuo, kad šie teismai, atsižvelgiant į jų glaudų ryšį su ginču, geriausiai gali išsiaiškinti aplinkybes ir atitinkamai taikyti galiojančias taisykles bei papročius. Susitariančiosios Valstybės, kurioje yra nekilnojamasis turtas, teismai neturi išimtinės jurisdikcijos visiems ieškiniams dėl daiktinių teisių į nekilnojamąjį turtą nustatymo, o (iš esmės) tik tiems, kuriais siekiama nustatyti nekilnojamojo turto dydį ar sudėtį, nuosavybės, valdymo ar kitas daiktines teises į šį turtą ar užtikrinti šių teisių apsaugą jų turėtojams.

28. Sprendime *Duijnste*¹¹ Teisingumo Teismas Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punktą aiškina taip, kad jis suteikia išimtinę

7 — Žr. 6 išnašoje minėtos nutarties 14 punktą.

8 — 2002 m. liepos 11 d. Sprendimas *Gabriel* (C-96/00, Rink. p. I-6367, 46 punktas).

9 — Dėl Briuselio konvencijos 5 straipsnio 3 punkto žr. neseniai priimtą sprendimą *Kronhofer* (minėtas 3 išnašoje, 15 punktas).

10 — 1990 m. sausio 19 d. Sprendimas *Reichert ir Kockler* (C-115/88, Rink. p. I-27, 10 ir 11 punktai).

11 — 1983 m. lapkričio 15 d. Sprendimas *Duijnste* (288/82, Rink. p. 3663).

jurisdikciją Susitariančiosios Valstybės, kurioje pateiktas prašymas deponuoti ar įregistruoti patentą, teismams. Teisingumo Teismas pagrindžia šią jurisdikciją ta aplinkybe, „kad šių teismų padėtis yra palankiausia nagrinėti aplinkybes, kuriomis ginčijamas patento galiojimas arba jo deponavimo ar įregistravimo faktas“. Teisingumo Teismas išskiria tokius ginčus ir kitus ieškinius, kurių objektas yra patentai, tačiau kuriems netaikytinas Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punktą. Pastarajai kategorijai priklauso, pavyzdžiui, ginčai dėl patentų pažeidimo ir byloje *Duijnste* iškeltas klausimas, t. y. ar iš patento kylančias teises turi darbdavys, ar darbuotojas.

29. Teisingumo Teismas, be kita ko, savo nuomonę pagrindžia ir *Jenard* ekspertų ataskaita¹² bei patentiniais susitarimais, kuriose aiškiai išskiriamas patento deponavimas ir patento įregistravimas bei jo pažeidimas.

B — *Ką sako Briuselio konvencijos formuluotė?*

30. Remiantis Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punktu, esančiu II antraštinės dalies 5 skirsnyje „Išimtinė jurisdikcija“, sprendimus dėl ginčų, susijusių

su patentais ir pramoninės nuosavybės teisėmis, priima tos valstybės narės teismai, kurioje teisė yra arba turi būti deponuota arba įregistruota.

31. Iš Briuselio konvencijos 17 ir 18 straipsnių išplaukia, kad išimtinės jurisdikcijos taisyklės yra imperatyvios. Klausimas kyla tik dėl to, kokiems ginčams taikytinas šios konvencijos 16 straipsnio 4 punktą.

32. Pirmiausia, atsižvelgiant į 16 straipsnio 4 punkto formuluotę, akivaizdžiai matyti, kad Konvencijos rengėjas nesiekė visų ginčų, susijusių su patentais ir kitomis pramoninės nuosavybės teisėmis, priskirti išimtinę jurisdikcijai. Šis straipsnis yra susijęs tik su bylomis dėl patentų ir kitų teisių registravimo ar galiojimo. Tačiau minėtoji nuostata aiškiai neapima ieškinių, kurie susiję su patentų pažeidimu. Todėl šiuo atžvilgiu minėtoji nuostata skiriasi nuo EB 229a straipsnio, pagal kurį galima priimti nuostatas dėl jurisdikcijos suteikimo Teisingumo Teismui visuose ginčiuose, susijusiuose su Bendrijos pramoninės nuosavybės teisėmis.

33. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma akcentuoja Briuselio konvencijos redakciją anglų kalba, kurioje 16 straipsnio 4 punktą suformuluotas plačiau nei 16 straipsnio 1–3 punktai. 16 straipsnio 4 punktą nurodo „*proceeding concerned with*“, o 16 straipsnio 1–3 punktai – „*proceeding which have as their object*“. Kitose kalbinėse versijose, kaip antai vokie-

12 — Žr. 5 išnašą.

čių, prancūzų, italų ir olandų, tokių skirtumų nėra, nors iš teksto anglų kalba nėra aišku, kokia formuluočių skirtumo reikšmė. Komisija savo pateiktuose paaiškinimuose išsamiai nagrinėja prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytą skirtumą Konvencijos tekste anglų kalba. Jos nuomone, skirtumas nėra reikšmingas, nes jo nėra tekste kitomis kalbomis, be to, toks skirtumas nesuteikia pagrindo teigti, jog Konvencijos rengėjas siekė susiaurinti 16 straipsnio 4 punkto reikšmę. Šiuo klausimu Komisija remiasi minėta *Jenard* ataskaita¹³. Aš priitariu tokiai Komisijos nuomonei.

34. Pagal Briuselio konvencijos 19 straipsnį, jeigu kurios nors Susitariančiosios Valstybės teismas priima savo žinion ieškinį, kuris iš esmės yra dėl dalyko, dėl kurio pagal 16 straipsnį išimtinę jurisdikciją turi kitos Susitariančiosios Valstybės teismai, šis teismas pats pareiškia, jog toks ieškinys nepriklauso jo jurisdikcijai. Konvencijos tekstas prancūzų kalba, priešingai nei tekstai vokiečių, anglų, italų ir olandų kalbomis, patikslina, kad toks atvejis yra susijęs su reikalavimu, kuris pareiškiamas „à titre principal“. Teisingumo Teismas šį 19 straipsnį smulkiai išnagrinėjo procese. Buvo konstatuota, kad 19 straipsnis nėra nuostata dėl jurisdikcijos ir 19 straipsnio aiškinimas nėra reikšmingas Briuselio konvencijos 16 straipsnio aiškinimui. Neatsižvelgiant į 19 straipsnio aiški-

nimą, Briuselio konvencijoje neatmetama galimybė, kad 16 straipsnio 4 punktas taikomas ir tiems ginčams, dėl kurių ieškinio pateikimo momentu teismas neprivalo pripažinti neturintis jurisdikcijos.

35. Apibendrinant darytina tokia išvada: Briuselio konvencijoje yra imperatyvi nuostata dėl jurisdikcijos priskyrimo, tačiau tai nereiškia, kad visi ginčai dėl patentų patenka į jos 16 straipsnio 4 punkto taikymo sritį. Kita vertus, iš Briuselio konvencijos formuluotės nėra aišku, kad jos rengėjas siekė apriboti šios nuostatos taikymo sritį tik tų ginčų atžvilgiu, kuriuose pagrindinis reikalavimo dalykas yra patento galiojimas ar negaliojimas.

C — Vertinimas

36. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kaip jau buvo minėta, klausia, kokia yra Susitariančiosios Valstybės, kurioje įregistruotas arba deponuotas patentas, teismui pagal Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punktą priskirtos išimtinės jurisdikcijos apimtis. Atsižvelgiant į Teisingumo Teismui pateiktas nuomones, svarstyti trys galimi variantai (plačiau žr. šios išvados III skirsnį):

- pirmasis variantas: Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punktas taikytinas tik tuomet, kai pagrindinis ginčo reikalavimas yra patento galiojimas;

13 — Žr. 5 išnašą.

- antrasis variantas: klausimai, susiję su patento galiojimu ir pažeidimu, praktikoje negali būti nagrinėjami atskirai, todėl šios Konvencijos 16 straipsnio 4 punktą taikytinas ir ieškiniams dėl pažeidimo;
- trečiasis variantas: tik šios Konvencijos 16 straipsnio 4 punkte nurodytas teismas yra kompetentingas pripažinti patento galiojimą ar negaliojimą. Kiti klausimai, susiję su patentais, nepatenka į minėto 16 straipsnio 4 punkto taikymo sritį.

37. Siūlau Teisingumo Teismui dėl toliau išdėstytų priežasčių pasirinkti trečią variantą.

38. Pirmiausia turi būti atmestas antrasis variantas. Kaip nurodė Teisingumo Teismas minėtame sprendime *Duijnste*, Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punktą išskiria ginčus dėl patento suteikimo ir įregistravimo, kuriuose dažniausia remiamasi patento galiojimu, ir ginčus dėl patento pažeidimo. Nors atsižvelgiant į teisinio saugumo principą ir teisinės praktikos vienodumą antrasis variantas atrodo patrauklus, jis prieštarauja aiškiam teisės aktų rengėjo ketinimui Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punkto taikymo sričiai priskirti ne visus ginčus dėl patentų ir kitų pramoninės nuosavybės teisių.

39. Reikia atmesti ir pirmąjį variantą. Nors griežtas lingvistinis Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punkto aiškinimas galėtų jį pagrįsti, tokio varianto pasirinkimas suteiktų ieškovui galimybę civilinėje byloje apeiti šio 16 straipsnio 4 punkte įtvirtintą privalomą jurisdikcijos taisyklę dėl teismo vietos pasirinkimo. Tai puikiai parodo pagrindinės bylos atvejis. Jeigu būtų laikomasi pirmojo varianto, GAT teisingai nusprendė pareikšti ieškinį dėl pažeidimo nebuvimo pripažinimo Vokietijos teisme. Tačiau ši įmonė taip pat galėjo nuspręsti apskusti *LuK* priklausančių patentų galiojimą pagrindinę bylą nagrinėjančiam civiliniam teismui. Šiuo atveju, remiantis Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punktu, ji būtų privalėjusi kreiptis į Susitariančiosios Valstybės, kurioje registruotas patentas, t. y. į Prancūzijos, teismą.

40. Tokia ieškovo pasirinkimo laisvė civiliniame procese kartu su iš jos išplaukiančiomis pasekmėmis dėl teisminės jurisdikcijos turi neigiamos įtakos atsakovo galimybei nuspėti sistemos veikimą ir todėl vienam iš Teisingumo Teismo praktikoje nustatytų pagrindinių principų¹⁴. Be to, tokia pasirinkimo laisvė neatitinka Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punkto, numatančio imperatyviąją taisyklę, tikslo.

41. Trečiasis variantas, atvirkščiai, yra pakankamai pagrįstas. Juo remiantis minėto 16 straipsnio 4 punkte numatyta išimtinės

¹⁴ — Žr. šios išvados 23 punktą.

jurisdikcijos taisyklė taikoma tuomet, kai civiline tvarka nagrinėjamas ieškinys dėl valstybės narės institucijos pripažintų ir įregistruotų teisių galiojimo. Tokiu atveju, be kita ko, ginčijamas pačios šio institucijos sprendimas, kuris tuomet apima visus administracinės teisės elementus. Tad nacionalinės institucijos sprendimą, jeigu įmanoma, privalo patikrinti suinteresuotosios, o ne kitos valstybės teismas. Be to, mano nuomone, šis atvejis yra susijęs su sprendimu *Reichert ir Kockler*, kuriame Teisingumo Teismas ieškiniams dėl nekilnojamojo turto taikė glaudaus ryšio su ginču kriterijų (žr. šios išvados 27 punktą).

ginčijamas galiojimas, neatsižvelgiant į aplinkybę, kad Briuselio konvencija turi būti aiškinama kuo savarankiškiau, nesiremiant valstybių narių nacionaline proceso teise.

42. Minėti argumentai galioja neatsižvelgiant į procesą, kuriame yra ginčijamas galiojimas. Lemiamą reikšmę turi ginčo tikslas, bet ne pagrindinio ieškovo reikalavimo formuluotė. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat klausia, ar yra svarbu, kurioje bylos nagrinėjimo stadijoje yra ginčijamas galiojimas ar negaliojimas. Mano nuomone, į šį klausimą turi būti atsakyta neigiamai. Variantu, kuriam aš pritariu, esmė būtų ta, kad Susitariančio-sios Valstybės, kurioje yra deponuotas ar įregistruotas patentas, teismas nusprendžia dėl jo galiojimo. Tokiomis aplinkybėmis nėra svarbu, kuriuo bylos nagrinėjimo metu yra

43. „Grynų“ ieškinių dėl pažeidimo atveju nėra tokios sąsajos su nacionalinėmis institucijomis. Šie ieškiniai susiję su kito asmens subjektyvių teisių pažeidimais ir iš esmės nesiskiria nuo kitų panašių civilinės teisės ieškinių dėl subjektyvių teisių, nepriskiriamų pramoninės nuosavybės teisėms. Ši nuomonė dėl skirtumo tarp ginčų, susijusių su patento pažeidimu, ir ginčų, susijusių su patento buvimo pripažinimu, yra tiesiogiai pagrįsta Briuselio konvencijos tekstu. Šį skirtumą, kaip buvo minėta, taip pat pripažino ir Teisingumo Teismas minėtame sprendime *Duijnste*.

44. Konvencijos rengėjas aiškiai nusprendė, kad patento (arba, pavyzdžiui, prekės ženklo) pažeidimas nepatenka į Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punkto taikymo sritį. Tad būtų nepagrįsta, taip pat atsižvelgiant į sistemos pusiausvyros reikalavimą, 16 straipsnio 4 punktą aiškinti taip, kad „gryniems“ ieškiniams dėl pažeidimo netaikoma Briuselio konvencijos 2 straipsnyje numatyta pagrindinė taisyklė. Be to, toks aiškinimas neatitiktų Teisingumo Teismo sprendimo,

pagal kurį išimtyms iš Briuselio konvencijos 2 straipsnio pirmojoje pastraipoje numatytos bendrosios jurisdikcijos taisyklės neturi būti aiškinamos plačiau, nei to reikalauja jų tikslas¹⁵.

kad Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punktą neturi būti taikomas tuomet, kai atsakovas ieškinyje dėl pažeidimo ginčija patento galiojimą. Briuselio konvencija numato pakankamai teisinę apsaugą užtikrinančių mechanizmų. Teismas, gavęs ieškinį dėl pažeidimo, gali perduoti visą bylą, sustabdyti bylos nagrinėjimą, kol pagal minėto 16 straipsnio 4 punktą kompetentingas kitos valstybės narės teismas nuspręs dėl patento galiojimo, ir nesąžiningų atsakovo veiksmų atveju – pats priimti sprendimą.

45. Aš taip pat remiuosi sprendimu *Ganter Eletronic*¹⁶, kuris susijęs su Briuselio konvencijos 21 straipsniu. Šis straipsnis taikomas tokiu atveju, kai ieškiniai ginčiuose tarp tų pačių šalių yra pareiškiami skirtingose Susitariančioiose Valstybėse. Šiame sprendime Teisingumo Teismas konstatavo, kad teisminei jurisdikcijai yra svarbūs ieškovo skundai, bet ne gynybos priemonės. Priešingu atveju, atsižvelgiant į atsakovo atsiliepimo į ieškinį, kuris esant būtinybei pateikiamas tik bylos nagrinėjimo metu, turinį, galėtų būti pakeista jurisdikcijos nustatymo tvarka. Be to, jeigu būtų atsižvelgiama į gynybos priemones, atsakovas turėtų galimybę veikti nesąžiningai ir uždelsti jau pradėtos bylos nagrinėjimą.

46. Mano nuomone, remiantis sprendimu *Gantner Electronic* negalima daryti išvados,

47. Galiausiai vienas iš Teisingumo Teismui šioje byloje pateiktų pagrindinių argumentų yra susijęs su teisingumo vykdymo pareiga ir proceso ekonomija. Atsižvelgiant į šias aplinkybes pasirinktas variantas taip pat nėra idealus. Kaip ir bet kurio kito varianto pasirinkimo atveju, šiuo irgi nesumažėja pavojus, kad įvairių valstybių narių teismai nagrinės tą pačią bylą ir taip priims vienas kitam prieštaraujančius sprendimus. Dauge- liu atveju patento savininkas turi tam pačiam produktui arba gamybos procesui išduodamą patentą įvairiose valstybėse narėse. Šitaip įvairių valstybių narių teismams vienu metu tektų išimtinė jurisdikcija, jeigu ieškinyje dėl pažeidimo būtų apskūstas patento galiojimas. Tai nepalengvintų ieškinio dėl patento pa- žeidimo nagrinėjimo.

15 – Žr. šios išvados 24 punktą.

16 – 2003 m. gegužės 8 d. Sprendimas *Gantner Electronic* (C-111/01, Rink. p. I-4207).

V — Išvada

48. Remdamsis išdėstytais argumentais, siūlau Teisingumo Teismui į *Oberlandesgericht Düsseldorf* pateiktą prejudicinį klausimą atsakyti taip:

„Teisminė jurisdikcija turi būti nustatoma pagal 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo 16 straipsnio 4 punktą tuo atveju, kai ginčas yra susijęs su patento arba kitos šioje nuostatoje nurodytos pramoninės nuosavybės teisės galiojimo ar negaliojimo pripažinimu. Todėl šis straipsnis turi būti taikomas tada, kai byloje dėl patento pažeidimo pripažinimo atsakovas arba byloje dėl pažeidimo nebuvimo pripažinimo ieškovas nurodo, kad patentas yra negaliojantis.“